ITÄ-UUDENMAAN KÄRÄJÄOIKEUS
ÖSTRA NYLANDS TINGSRÄTT

ASIANTUNTIJALAUSUNTO

17.11.2019

Dnro 653/00.00.01/2019

Laamanni Timo Heikkinen

Eduskunnan lakivaliokunta

Lausunto valtioneuvoston selonteosta julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2020 - 2023

Lisärahoitus hallinnonalan resurssien turvaamiseksi

Hienoa on, että JTS mrd säästövaatimuksia on lievennetty vuotuisella lisämäärärahalla. Tämä lisämääräraha ei kuitenkaan ole pysyessään vuosittain samansuuruisena ja JTS mrd säästövaatimusten vuosittain kasvaessa riittävän suuri enää vuoden 2020 jälkeen. Palaan myöhemmin omassa kohdassaan JTS mrd säästövaatimusten ongelmallisuuteen.

Lisärahoitus rikosketjun toimintakyvyn parantamiseksi

Rikosketjun huomioiminen kokonaisuutena on myös hyvä avaus toimintojen tarkasteluun kokonaisuuksina. Tuomioistuimilla huolena kuitenkin on, että osa tästä lisärahoituksesta tuomioistuinten osalta tulee vuoden 2020 jälkeen kulumaan JTS mrd säästön kattamiseen.

Lisärahoitus tuomioistuinvirastoa varten

Tuomioistuimilla on suuret odotukset tuomioistuinvirastoa kohtaan. Tärkeää on, että suurin osa tuomioistuinviraston toimintamenoista katetaan nyt (nyt 1,7 milj) ja jatkossakin erillisellä rahoituksella eikä tuomioistuinvirasto ala syödä tuomioistuinten toiminnan rahoitusta kuin vain siltä osin, että tuomioistuinvirasto vastaavasti ottaa rahoitettavat tehtävät itselleen hoidettavaksi.

JTS mrd säästö ja säästäminen yleisesti

Tuomioistuinten kulurakenne on yleisen säästämisen kannalta hankala. Esim. Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden (195,5 htv v. 2020) n. 14,2 milj budjetista henkilöstön palkkoihin menee n. 11 milj ja vuokriin ja pakollisiin palveluiden ostamisiin kuten vartiointiin, siivoukseen ja terveydenhoitoon menee n. 3 milj eli budjetista 98 %. Kun asiamäärissä ei ole laskua, henkilöstöstä säästäminen edellyttää toimintatapojen muutoksia.

Kun suurin osa toimintatavoista on laissa säänneltyä (oikeudenkäyntimenettely, kokoonpanot ym.), niin ilman lainmuutoksia suuremmat muutokset toimintatavoissa eivät ole mahdollisia. Vuodenvaihteessa voimaan tulleet oikeudenkäyntimenettelyä joustavoittavat lainmuutokset ovatkin olleet erittäin tervetulleet. Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa on lainmuutoksista erityisesti otettu käyttöön videokuulemiset ja 2-tuomarin kokoonpanot. Suuren luokan säästöjä nämäkään eivät kuitenkaan tuota.

Aipa-tietojärjestelmään on vuosikausia asetettu kovia odotuksia. Tällä hetkellä näyttää kuitenkin siltä, että kyseisen tietojärjestelmän kehittämisen viivästymisestä ja siihen

Käyntiosoite/besökadress Kielotie 21/Konvaljvägen 21 VANTAA/VANDA
Postisoite/Postadress PL 194/PB 194 01301 VANTAA/VANDA
Puhelin/Telefon 029 56 45200
Faksi/Fax 029 56 45339
Sähköposti/E-post ita-uusimaa.ko@oikeus.fi

osoitetun rahoituksen loppumisesta johtuen kyseistä tietojärjestelmää ollaan tuomassa käräjäoikeuksiin paloina, joista puuttuvat lähes kaikki toimintojen tehostamiseen suunnitellut toiminnot. Päinvastoin näyttää siltä, että kyseiset raakileet, joita ollaan tuomassa käräjäoikeuksiin, ennemminkin aiheuttavat käräjäoikeuksissa lisätöitä. Olisikin tärkeää löytää Aipa-tietojärjestelmän kehittämiseen lisärahoitusta, jotta joskus tulevaisuudessa saisimme käyttöömme toimintojen tehostamiseen suunnitellut ja meille alun alkaen markkinoidut toiminnot.

Vuokrakustannuksista säästäminen on myös vaikeaa ainakin pääkaupunkiseudulla. Esim. Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa toimintojen siirtäminen Järvenpäästä ja Porvoosta, joissa on ollut edulliset vuokrakulut, uudistettuihin tiloihin Vantaalle ennemminkin lisää vuokrakuluja kuin vähentää niitä, vaikka uusissa tiloissa kuinka tehostetaan tilojen käyttöä. Tilojen uudistaminen kun siirtyy vuokriin ja Vantaan kustannustaso muutenkin on korkeampi.

Oma asiansa on summaaristen riita-asioiden keskittäminen joihinkin käräjäoikeuksiin kuten Itä-Uudenmaan käräjäoikeuteen. Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa käsitellään jatkossa noin 20 % kaikista valtakunnan summaarisista. Kun Itä-Uudenmaan käräjäoikeus on vuodenvaihteessa muodostettu 4:stä käräjäoikeudesta (Vantaan, Tuusulan, Hyvinkään ja Porvoossa sijainneesta Itä-Uudenmaan käräjäoikeudesta), niin käräjäoikeudessa on ensin jouduttu toimimaan jakautuneena 4:lle paikkakunnalle, mistä on aiheutunut tehottomuutta. Summaarisuudistuksella käräjäoikeudelle on sitten 1.9.2019 alkaen siirretty myös Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden alueen summaariset ilman, että käräjäoikeus olisi heti saanut riittävät resurssit myös näiden summaaristen käsittelemiseen. Tästä kaikesta johtuen käräjäoikeudessa summaariset ovat nyt alkuun ruuhkautuneet. Jatkossa kun saamme riittävästi käsittelijöitä ja heidät saman katon alle, niin summaaristen käsittely kyllä varmastikin tulee tehostumaan.

Yhteenvetona omista kokemuksistamme verkosto- ja summaarisuudistuksista on, että toimintojen ja henkilökunnan keskittäminen ei tehosta toimintoja yhdessä yössä vaan on aikaa vievä ja henkilökuntaa kuormittava projekti, joka onnistuessaan voi johtaa hyvään lopputulokseen.

Käräjäoikeuksien toimintaa on koko ajan tehostettu ja varmastikin vielä löytyy uusia tehostamistoimenpiteitä ja parempia työnkulkuja. Kun tarkastelee tuomioistuinten sisäisiä tuottavuus- ja taloudellisuus -lukuja, niin niiden perusteella käräjäoikeuksien toiminta kuitenkin on jo huomattavan tuottavaa ja taloudellista. Herääkin kysymys, että pitäisikö välillä suunnata tarkastelu enemmän muihin tuomioistuimiin ja pohtia esim. niiden kokoonpanojen keventämistä.

Perusrahoituksen riittävyys

Tuomioistuinten toiminta ja tavoitteet ovat vakiintuneita, eikä niissä ole erityisen suuria muutoksia vuosittain. Oikeusvaltion yhtenä kulmakivenä tuomioistuinlaitoksen perusrahoituksen tulisi olla kestävällä pohjalla eli perustua asiamääriin ja siten olla julkisen talouden suhdanteista jokseenkin riippumatonta. Määrärahojen perustasoa tulisikin korottaa pysyvästi eikä paikkailla tilannetta aina vuosittain keksittävillä tavoilla.

Laamanni Timo Heikkinen